

تلقین نماید صیغه قسم را بمنکر بامدعی در قسم ابتدائی یا عین مردوده بتفصیلی که در کتاب قضا مضنون است و اینقسم قسم مناط حکم و اعتبار نخواهد بود مگر بکلمه جلاله و جایز نیست قسم دادن بقرآن مجید یا بانبیاء و ائمه علیهم السلام ولی مانعن فیه یعنی قسمی که و کلاه و مبعوثان ملت یاد مینمایند از مقوله عهد و پیمان است و از مسائل کتاب عهد و ایمان است و معاهده بر امر راجح و التزام بر کار شرعی است بصیغه مخصوصه و حضور و تلقین مجتهد از شرایط صحت این عهد و التزام نخواهد بود این است که به مسامحه در اینقسم نامه نوشته اند (بقرآن قسم می خورم) فی الحقیقه مقصود اشهاد قرآن مجید است در این عهد و تمهید لان القرآن فی یوم القیمه من الشهدا والشفا و تخلف از این قسم موجب کفاره است دیگر فرقها و آثار و احکام که حالا اقتضا ندارد بمذاکره فقط نتیجه مقصود را تکرار میکنم که تلقین مجتهدین در قسم خوردن و کلاهی دارالشورای ملی ازوم شرعی ندارد و قانون اساسی هم این تحدید را نکرده است و این تقلید را ننموده شاهد این عرایض بنده اگر در خاطر بعضی از آقایان باشد در مجلس سابق در موقع ذکر قسم کلمه مبارکه هادرات را بزبان می آوردند نه باینکه بنحو قسم شرعی و توافقی داده باشد . بنده هم در اینموقع کلمه عاهدت را ذکر میکنم و استدعا دارم آقایان تند نویسان ستم بنطاقه بنده نمایند و عین این بیانات بنده را بنویسند .

(بعد از این بیانات مطابق صورت قسم نامه بکلمه عاهدت قسم یاد نموده آقایان نیرالسلطان آقا شیخ مهدی نجم آبادی آقامیرزا رضا خان نائینی بمحل نطق آمده قسم یاد نموده قسم نامه را امضاء نمودند)

رئیس — حالا شروع میکنیم بانقلاب شخص نایب السلطنه [اوراق رأی توزیع و اخذ شده آقای میرزا مرتضی قلیخان آقایان صنیع الدوله عزالمک منتصر السلطان را بحکم قرعه برای استخراج آراء معین نموده از قرار ذیل استخراج نمودند]

عده اوراق (۷۱) ورقه سفید (۳) ناصرالمک (۴۰) رأی مستوفی الممالک (۲۸) رأی رئیس — آقای ناصرالمک با کثرت (۴۰) رأی از (۷۱) رأی بنیابت سلطنت انتخاب شدند (عموماً تبریک گفتند)

رئیس — جلسه آتیه روز سه شنبه (۲۶) خواهد بود و دستور آن همان بقیه دستور سابق است [مجلس نیم ساعت از شب گذشته ختم شد]

جلسه ۱۴۸

صورت مشروح روز شنبه ۲۶ شهر رمضان المک ۱۳۲۸

مجلس بدو خصوصاً و یکساعت و نیم قبل از غروب بریاست آقای ذکاء المک تشکیل شد صورت مجلس روز شنبه ۱۷ و جمعه ۱۸ را آقای معاضد المک قرائت نمود

رئیس - در اینجا آقای لواه الدواهر بدون اجازه غائب نوشته اند ولی اجازه گرفته بودند چون اجازه نامه ایشان دیر رسیده است این است که ایشان را بی اجازه غائب نوشته اند حالا اگر

در صورت مجلس ملاحظاتی هست بفرمائید

مؤتمن المک - بنده در روز انتخاب نایب السلطنه نبودم و باین واسطه مرا غائب نوشته اند در صورتیکه نباید غایب بنویسند برای اینکه بنده اطلاع نداده بودند که انتخاب خواهد شد روز قبل همینقدر بمن گفته بودند که و کلاهی که میخواهند تماطی افکار بنمایند بیایند و چون کسی مجبور نبود که برای تماطی افکار حاضر شود باین واسطه نیامدم و چنانچه میگفتند که انتخاب هم خواهد شد البته حاضر میشدیم ولی چون اطلاع ندادند نباید غایب بنویسند .

آقامیرزا احمد - در باب رأی که برای انتخاب نایب السلطنه داده شد خوب است در آن نوشته شود که (۲۸) رأی هم برای آقای مستوفی الممالک داده شد .

(دیگر اظهاری نشده رئیس صورت مجلس را امضاء نمود) .

(آقا میرزا مرتضی قلیخان تلگراف جوابیه آقای ناصر المک نایب السلطنه جدید را در اظهار شرکت در عزای نایب السلطنه طاب ثراه و تشکر از اعتماد مجلس نسبت به ایشان قرائت نمودند)

رئیس - با کمال اشتیاق منتظر ورود آقای نایب السلطنه هستیم .

عز المک - از کلمه (شما) اینطور مستفاد میشود که تلگراف را فرانسه مرقوم فرموده بودید و ترجمه شده است اینطور بوده است .

رئیس - بلی همینطور است .

[راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی راجع به تصویب مرخصی دو ماهه دکتر اسمعیل خان که در جلسه پنجشنبه (۱۷) قرائت شد و بواسطه کافی نبودن اخذ رأی نشد مجدداً قرائت شد]

دکتر اسمعیل خان - این عریضه مرخصی فریب سه ماهه و نیم است که در کمیسیون عرایض مانده است آقایانیکه از کسالت بنده اطلاع داشته میدانند که در اوقاتیکه در شمیران بواسطه کسالت مزاجیکه در آنموقع داشتم این تقاضا را نمودم و حالا ببینم بعد از سه ماه عریضه بنده خوانده میشود در صورتیکه بعد از آن بعضی از آقایان عریضه داده اند و بمجلس آمده است و بعد از عرض عریضه مجبور شدم که برگردم بشهر و عریضه خود را پس بگیرم و حالا چون نقاحت سابق رفع شده است و تا اندازه حال خوشتر است محتاج با اجازه مرخصی نیست و این تقاضای خودم را پس بگیرم نیز راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی راجع بمرخصی دو ماهه آقامیرزا اسمعیل خان کردستانی قرائت شد . کمیسیون تقاضای ایشان را قبول کرده بود .

رئیس — در خصوص مرخصی دو ماهه آقامیرزا اسدالله خان کمیسیون عرایض تصویب کرده است حال باید از مجلس رأی گرفت .

کاشف - مقارن استعدای آقای میرزا اسدالله خان بنده هم اجازه مرخصی خواسته بودم و خیلی تمعجب دارم از کمیسیون عرایض که در جزء راپورت هفتگی خودشان بایستی آنرا بنویسند و هنوز نوشته اند استعدا

میکنم که در آن خصوص زود تر غور بکنند و راپورت بدهند که تکلیف بنده هم معین شود .

حاج سید ابراهیم - در باب مرخصی آقای دکتر اسمعیل خان که اعتراض کردند گویا جهت این بود که آن ایام چون آقایان و کلاه عقب سر هم اجازه خواسته بودند کمیسیون عرایض هم تأخیر انداخت که شاید منصرف بشوند و در باب اظهار آقای کاشف صحیح است کمیسیون عرایض هم ملتفت شده است و مذاکره هم کرده است ولی وقتیکه یکی تقاضای مرخصی مینماید و میآید در کمیسیون دلائل تقاضای خود را ذکر میکند کمیسیون مجبور است که راپورت بدهد .

رئیس - ملاحظه بفرمائید موضوع مذاکره مرخصی آقامیرزا اسدالله خان است کمیسیون عرایض که تصویب کرده است حالا باید در آن رأی گرفت و بعقیده بنده محتاج بمذاکره نیست .

دکتر علیخان - بنده در سابق یک عرضی

کرده بودم در خصوص اشخاصی که بعد از مریض بودن حاضر نمیشوند که یک دکتری برود آنها را ببیند و تصدیق بکنند که حقیقه مابدانیم مریضند و مرضشان تا یک ماه که طول میکشد حالا هم عرض خودم را تجدید میکنم که برای اینکه مریضند و مرخصی میخواهند هم یک تصدیقی لازم است که ما ببینیم که در دو ماه یا سه ماه قبل از این آقای مرتضی قلیخان بختیاری یک تلگرافی بتوسط بنده کردند و یکی هم تجدید مرخصی خود را تقاضا نموده بودند در این باب هیچ تکلیفی معین نشد که مرخصی یک ماهه او تصویب شد یا خیر و در این مدت ایشان را جزء غائبین نوشته اند یا جزء اشخاصی که با اجازه هستند

ارباب کیخسرو - بنده عرض می کنم خوب است کلیه غائبین را دو قسم بنویسند یک قسم بی اجازه یک قسم با اجازه برای این که بنده می بینم که خیلی اشخاصی هستند که اجازه خواسته اند مثل آقای قوام السلطنه و مرتضی قلیخان و غیر ایشان که اجازه خواسته اند و مدت آن تمام شده بعد از آن نه اجازه خود را تجدید کرده اند و نه این که حاضر شده اند در این باب باید یک تکلیفی معین شود .

رئیس — اشخاصی که بی اجازه غائب هستند ملاحظه می فرمائید که در صورت مجلس نوشته می شود

ابوالقاسم میرزا - بنده می خواستم عرض کنم دیشب از قراری که شنیده ام آقا میرزا اسدالله خان تشریف برده اند در این صورت رأی گرفتن در این خصوص نمی دانم چه صورتی دارد .

رئیس - رأی میگیریم اگر مجلس اجازه بدهد با اجازه غائب خواهیم بود و الا جزء غائبین بی اجازه محسوب می شود حالا گمان می کنم بیش از این مذاکره در این خصوص جائز نباشد باید رأی گرفت و مذاکره را ختم نمود رأی میگیریم باین راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی که اجازه مرخصی دو ماهه آقا میرزا اسدالله خان را تصویب کرده است کسانیکه موافقند با راپورت کمیسیون قیام نمایند (اغلب قیام نکردند رئیس نیز اعلام نمود که رد شد ولی عده اظهار کردند که این رأی مشکوک شد باین واسطه ثانیاً بقیام و قعود اخذ رأی شده با کثرت تصویب شد .

رایورت شعبه ششم راجع بنمایند کی آقا شیخ جعفر از مازندران قرائت شد شعبه صحت انتخاب ایشان را تصدیق کرده بود .

رئیس - شعبه ششم نمایندگان آقا شیخ جعفر را در باب مازندران تصدیق کرده است حال اگر مخالفی نیست در این باب از مجلس شورای ملی رأی میگیریم .

نجات - بنده که یکی از اعضاء شعبه هشم از این رایورت اطلاع ندارم و بنده اطلاع نداده اند .

آقا شیخ ابراهیم - تا جلسه که منعقد نشود رایورت داده نمی شود البته منعقد شده است که رایورت اشکالی ندارد رأی بگیریید .

نجات - ۴ ساعت از شب گذشته خبر کردید که در شعبه حاضر شویم و سه ساعت از شب گذشته مجلس منعقد شد دیگر نمی دانم کی شعبه تشکیل شد .

حاج عز الممالک - چون سابق اعتبارنامه دو نفر نیامده بود شعبه فقط در باب آقایان حاج شیخ الرئیس و منیر السلطان رایورت داده و حال که اعتبارنامه آقا شیخ جعفر رسید شعبه رسیده کی نمود و رایورت داده و اگر يك نفر از اعضاء شعبه حاضر نباشد این دلیل نمی شود که آن رایورت یا اعتبارنامه صحت ندارد .

رئیس - مذاکره کافی است معلوم می شود در اینخصوص مخالفی نیست رأی میگیریم .

کسانی که موافقت با رایورت شعبه ششم در باب صحت نمایندگی آقا شیخ جعفر نمایند مازندران قیام نمایند .
(اغلب قیام نمودند و با کثرت تصویب شد .

رئیس - خاطر آقایان مسبوق است که در یکی از جلسات گذشته استیضاحی بعمل آمد از وزارت عدلیه و آن استیضاح بواسطه اینکه وقت تنگ بود و موکول شد بیکی از جلسات بعد و بقیه آن در جزء دستور امروز بوده است حالا شروع بآن میکنیم چون آن روز نتوانستم این استیضاح را رأی بگیریم موقوف بیک جلسه دیگر شد در جلسه امروز متمم آن بوده است و آقای معاون عدلیه هم حضور دارند میتوانیم این استیضاح را تمام کنیم اشخاصیکه آندفنه میخواستند مذاکرات در اینباب بکنند همانطور اسامی آنها را در اینجا نوشته است باید بهمان ترتیب مذاکره کنیم .

ارباب کیخسرو - بنده عرض میکنم که بنده جزء آن استیضاح نبوده ولی در ضمن آن بعضی اعتراضها بخود معاون عدلیه بود و در اینصورت بنده تصور میکنم که باید خود وزیر حاضر باشند .

آقا سید حسین اردبیلی - لازم است یادآوری کنم که اینجا یک مسئله اساسی هنوز حل نشده است و آن این است که معاونین وزراء آیا شرکت دارند در مسئولیت در پیش مجلس یا خیر و معاویکه حاضر میشود برای استیضاح بسا هست که نمیتواند کامل مدافعه کند و منتهی میشود برای منفی و آنوقت این را منفی یا تنوجه میشود بشخص وزیر در صورتیکه خودش اگر میبود میتواند مدافعه نماید یا راجع میشود بمعاون بعقیده

بنده هیچ شاید مسئولیتی نداشته باشد و شاید سلب مسئولیت شده باشد یا نشده باشد این یکی از آن مطالبی است که حل نشده است ثانیاً چون يك قسمتی از استیضاح راجع است بخود معاون و خودشان گمان میکنم که آنطوریکه باید نتوانند مدافعه نمایند چون خودش مدعی است برای برائت ذمه خودش شخصاً مدافعه کند در صورتیکه بدانم يك آدمی در عدلیه بوده است و با ایشان طرف گفتگو است خوبست خود آقای وزیر حضور بهم رسانند و بنده چون خودم این استیضاح را کرده ام تقاضا میکنم که فعلاً مسکوت عنه بماند .

صدیق حضرت - امروز اگر یکی از وکلا محترمین بر شخصی اعتراض یا از او استیضاح داشته باشد آیا آن وزیر چون راجع است بخودش نمیتواند جواب بگوید همین قسم هم معاونش میتواند از اعتراض و استیضاحیکه راجع بخود او است جواب بگوید هیچ فرقی نمیکند بعلاوه اولاً در قانون اساسی تصریح شده است که وزیر معاونش را میتواند برای جواب بفرستند بمجلس در استیضاح امروز رأی گرفته خواهد شد و یکی از آراء هم رأی منفی است مابایستی چنانچه تمام معاونین را قبول کردیم در این استیضاح این معاونرا قبول کنیم .

رئیس - در اینکه مطلب سابقه دارد حرفی نیست که سابق بر این از معاونین استیضاح کرده و رأی گرفته شد و این هم که آقای صدیق حضرت میفرمایند این استیضاح راجع بوزیر است و صاحب استیضاح تقاضا کرده است که مسکوت عنه بماند دلیل نمیشود که معاونرا نباید جزه وزارت قرار داد اما اینکه این استیضاحکه دستور مجلس است همینطور در دستور باشد یا مسکوت عنه بماند برای اینکه رفع اشکال شود گویا محتاج باشد که رأی بگیریم .

افتخار الواعظین - اولاً این مسئله حل شود که معاونین مسئول وزیر هستند و وزیر مسئول مجلس یا اینکه بلاواسطه معاونین مسئول مجلس هستند در صورتیکه معاون شخصاً مسئول مجلس نباشد نمیتواند طرف استیضاح مجلس هم باشد و دیگری یکی از مطالب این است که میخواهند از وزیر استیضاح کند که یکی از اشخاصیکه طرف گفتگو است دارای فلان دستها بوده است یا در فلان قضیه یا فلانکس طرف بوده است و متهم بوده چرا او را معاون قرار داده اید و در اینموقع معاون نمیتواند دفاع کند بجهت اینکه مطلب راجع بمعاونت خودشان است چطور میتواند دفاع کند .

آقا سید حسین اردبیلی - بموجب يك بند از قانون اساسی هر يك از نمایندگان حق دارند در ابتدای مطرح شدن يك مطلبی تقاضا کنند که مسکوت عنه بماند و بنده تقاضا کرده ام که این مسئله مسکوت عنه بماند اشخاصی هم که داخل این استیضاح بوده اند حق دارند تقاضا کنند و باید رأی گرفته شود .

رئیس - شما حق دارید که تقاضا کنید

ادیب التجار - این مسئله دو موضوع است یکی اینکه معاون مسئولیت ندارد در صورت مسئولیت نداشتن آیامی تواند جواب مجلس را بدهد این يك مسئله است دیگر اینکه معاون عدلیه که تشریف آوردند مدافعه کنند طرفند با اشخاص و ما اینجا شسته ایم حقیقت امر را بفهمیم غرضی باکی نداریم در يك همچو مطلبی که بدانید رسیدگی شده و مطلب بهم و مشکوک شده است و اظهار میکنید که این شخص طرف است و اینجا محکمه نیست که مرافعه شود در این صورت

نمی شود با این معاون در اینجا صحبت کرد در صورتیکه ما میخواهیم بدردت ملت برسیم و حقیقت امر را بفهمیم خود وزیر عاجز یا ناخوش هم نیست مریض هم نیست خود بنده راضیم برای اینکه احقاق متظلمین بشود و بر وکلای هم در این استیضاح خواسته اند چیزی اشکار شود و يك حقی از حقوق ملت معلوم شود خود وزیر بیاید و بیش از این هم طول لازم نیست

حاجی آقا - این معنی باید خوب معلوم باشد که کسی که استیضاح داده است از وزارت راجع بشخص نیست موضوع شخص در این مقام برای شاه است و اینکه آقای آقا سید حسین در این استیضاح اسم معاون بردند راجع باصلاح امورات عدلیه بود اینکه در ضمن مطلب تعقیب شد حالا می بینیم اسم شخص هم اسم در کار آمد و آن مسئله تا خیر شد و الان می بینیم هر يك از آقایان صحبت میکنند موضوع را شخصی قرار میدهند با اینکه اینطور نیست ولی بنده تمجب میکنم از آنها اینکه میفرمایند امروز حکم باید استیضاح شده و تمام نمایم این مطلب خیلی منطقی است در صورتیکه همان اشخاصیکه استیضاح کرده اند تقاضا میکنند که مسکوت عنه بماند این اینقدر اهمیت ندارد بواسطه اینکه با ایشان بجهت يك شخص استیضاح نمی کنند بجهت حمایت يك شخص و الان این مطلبی را که آقایان تقاضا کرده اند يك مطلب مشروعی است این را رأی بگیریید اگر تصویب شد که فیها و الامطرح بکنید بنده هم یکی از استیضاح کننده گانم و در موضوع کلیه حرف دارم نه در قضیه شخصی و همه حاضرند برای اینکه گفتگو کنند

رئیس - مطلب همین است باید رأی گرفته شود

کاشف - این مطلب منطقی است و وزیر که خودش در مجلس حاضر بوده حالا خودش حاضر نمی شود که جواب بدهد بنده اینمطلب را قانونی نمیدانم بجهت اینکه در استیضاح علاء السلطنه در موقعی که معاونش حاضر بود و کلاً رأی ندادند و وزیر را با تلفون خواستند و بعد از اینکه وزیر را خواستند حاضر شد آنوقت رأی گرفته شد و رأی منفی دادند وقتی که معاون ایشان بخواهند استیضاح بدهد مسبوق نیست از آنچه وزیر استیضاح داده است و ایراداتی که در نطق وزیر هست هیچ وقت وارد نمیشود مطلب ناتمام میماند بعد خود وزیر میآید و همینطور که این سابقه دارد که رأی گرفتن موقوف است آمدن وزیر نباید رأی گرفته شود تا وزیر بیاید .

رئیس - اگر يك مرتبه این امر واقع شود که از معاون يك وزیر استیضاح قبول نشده است و خواسته اند که خود وزیر بیاید جواب بدهد ولی مگر اتفاق افتاده و معاون را خواسته ایم لیکن آن دفعه وزیر را گفتند که نباید جواب بدهد برای این بوده است که معاون تقریباً ظفره از جواب میزد آنوقت گفتند خود وزیر بیاید جواب بگوید آقای آقا سید حسین هم کتاً تقاضای خودشان را فرستاده اند که این استیضاح مسکوت عنه بماند

حاجی فاتح الملک - همان را رأی بگیریید مطلب تمام میشود .

ناصر الاسلام - این يك مطلبی است که تا يك اندازه بهناز این مامیتلا و گرفتار خواهیم شد اگر

سابقه را بفرمائید سابقه من بیشتر است و بنده عرض میکنم که اصراری ندارم که این استیضاح داده شود یا نشود اگر وزیر این ملاحظه نکرده است خود داند مسلماً معاون که حاضر شده است برای جواب برای دفاع اعتراضات نمایندگان حاضر شده است اگر واقعاً نتواند جواب نمایندگان را بدهد ما نباید غصه وزیر را بخوریم که ملزم شد و نتوانست دفاع کند آن را رأی منفی راجع بوزیر خواهد شد نماینده که استیضاح میکند باید نظر کنند و در باب آن رأی هائی که داده میشود اگر آن جواب جواب مسکت است و کلاً متقاعد شدند رأی مسکت والا رأی ثابت یا منفی میگیرند این تکلیف وزیر است مربوط بما نیست اما در مسئله وزیر امور خارجه بنده مخصوصاً خاطر هست که معاون اظهار بی اطلاعی میکردند از وزارت خارجه و بنظر من باید استیضاح خواست و احتمال دارد که نتوانند استیضاح بدهند اما می توانند دفاع کنند و از طرف وزیر طرف استیضاح واقع شود .

رئیس - عرض می کنم که تاکنون عمل مادر مجلس بر این بوده است علاوه بر این در قانون اساسی هم مقرراتی که در آن وقت استیضاح اصطلاح نه بوده ولی نوشته اند که در سئوالاتی که از وزراء می شود معاونین وزرا می توانند بیایند در مجلس جواب بدهند اما مسئله اینکه معاونین مسئول پارلمان باشند یا نباشند این يك امریست علیحده که هنوز حل نشده پس رأی می گیریم در اینکه این استیضاح مسکوت عنه بماند چنانچه اقتضا شده است یا خیر

معاون وزیر عدلیه - چنانچه یکی از نمایندگان محترم ذکر کردند استیضاحاتی که از وزیر شده بود در خصوص اصلاحات عدلیه بود در این موضوع هیچ تفاوتی نمی گیرد در اینکه وزیر یا معاون او باید جواب بدهد و اینکه بعد از آنکه استیضاح بطور کلی منجر بخصوصیات شد و در ضمن اسم بعضی اشخاصی بمیان آمدن یکی از موضوعات استیضاح بود که ممکن بود در ضمن استیضاح حل شود و در هر صورت اینکه مذاکره شد در قانون اساسی و نظامنامه داخلی مطرح است و قید شده است که معاون می تواند حاضر شود و جواب استیضاحات را بدهد ولی چون خود استیضاح کننده تقاضا کرد که بماند برای جلسه آینده و کار منجر خواهد شد بخصوصیات که از جمله راجع بشخص بنده است این است که خود بنده عرض می کنم که چون راجع بشخص بنده است این مسئله مسکوت عنه بماند .

رئیس - آقای آقا سید حسین که صاحب استیضاح بودند تقاضا کردند که مسکوت عنه بماند در این باب رأی میگیریم .

معاون الملک - بنده شریکم با فرمایش آقای ناصر الاسلام

حاجی سید ابراهیم - بنده عرض میکنم که غیر از این مسئله هم در دستورات این قدر ممتل نباید بمانیم .

استعمال می کرده اند ولی معنای آن خوب نبوده است لفظ مسکوت عنه در پارلمان های خارجه استعمال می کنند در مطالبی که قابل مذاکره نیست باین اسم نمی خواهند که بمجلس بیاید و مذاکره شود ما هم حالا خوب است این اسم را در همین مواقع ذکر کنیم و دیگر در عین این موضوع استعمال نکنیم

رئیس - در واقع تقاضای آقا سید حسین این بوده است که این استیضاح بماند برای جلسه دیگر .

فهییم الملک - بنده تقاضای آقای معاون را در این موقع صحیح نمی دانم بجهت اینکه این استیضاح بسته است برای مجلس شاید در يك موقعی از معاون یا وزیر استیضاح کنند که این مطلب ذکر بشود ولی تمجب دارم که يك استیضاحی می شود راجع باصلاحات عدلیه ولی وقتی که شروع می شود تمام مذاکرات در شخص می شود و در این موقع بسته است برای مجلس اگر رأی می دهد این استیضاح بماند برای روز دیگر خوانده شود .

آقا سید حسین اردبیلی - اجازه بدهید تقاضای بنده شود .

[آقا میرزا ابراهیم خان تقاضای مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند] بنده تقاضای می کنم که موقع استیضاح تاخیر ببقصد تاخود وزیر عدلیه حاضر شود .

صدیق حضرت - بنده بجهت دوم این تقاضا ایراد دارم که تاخود وزیر عدلیه شود ولی تقاضای تاخیر را قبول دارم .

افتخار الواعظین - اصل جهل و دویم قانون اساسی اینطور می نویسد در هر امری که مجلس شورای ملی از وزیر مسئولی توضیح بخواهد آن وزیر ناگزیر از جواب است و این جواب می باید بدون عنبر موجه بیرون از اندازه اقتضا بدهد تاخیر بیفتد مگر مطالب محرمانه که مستور بودن آن در مدت معین صلاح دولت و ملت باشد ولی بعد از انقضای مدت معین وزیر مسئول مکلف است که همان مطلب را در مجلس ابراز نماید (بنده از آقایان سئوال می کنم که در کجای قانون اساسی یا نظامنامه داخلی نوشته شده است که اگر از وزیر استیضاحی خواسته شد معاون می تواند دفاع کند در کجاست بمن ارائه بدهید .

رئیس - در هر صورت باید معلوم شود که امروز داخل در این استیضاح شویم یا تاخیر بیندازیم که خود وزیر حاضر شود حالا رأی می گیریم هر گس پیشنهاد آقای سید حسین را تصویب می کند که این استیضاح تاخیر شود تا حضور وزیر قیام نماید (اغلب قیام نمودند) و با کثرت تصویب شد شروع بشور اول در بقیه قانون ثبت اسناد شده آقا میرزا مرتضی قلی خان ماده ۹ پیشنهاد وزیر را قرائت نمود .

دکتر علیخان - در آن جلسه که از قانون ثبت اسناد مذاکره شد بنده عرض کردم و بعد بهیئت رفتم و عرض کردم حالا هم عرض میکنم این قانون ثبت اسناد که نوشته شده بنظر بنده چندان قانون

خوبی نیست و غیر از این قانون قوانینی که لازم است و باید نوشته شده باشد داریم از آن جمله قانون تشکیلات عدلیه است آن روز هم گفته شد قانون ثبت اسناد جزء دستور باشد برای این گفته شد که قانون تشکیلات عدلیه طبع و توزیع نشده بود حالا خوب است اول آن قوانین را از مجلس بگذرانیم و رابورت کمیسیون عدلیه هم در خصوص مستخدمین عدلیه داده شده و پس فردا قرار است قرائت شود که از مجلس رأی گرفته شود و زودتر این مستخدمین آورده شود آنوقت که این مستخدمین را آوردند و قانون تشکیلات هم نوشته شد يك قانون ثبت اسناد صحیحی که بدر داین مملکت بخورد بنویسند و از مجلس بگذرد حالا بسته است برای مجلس

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - قانون ثبت اسناد بهترین قوانینی است و اگر این قانون نباشد عدلیه بهمین هرج و مرجها مبتلا خواهد بود برای اینکه اغلب نزاعها که برخاسته میشود از اختلاف اسناد است و وقتی که اسناد ثبت و تنقیح شد دیگر آن حرفها قطع می شود و اسباب آسودگی خواهد شد

رئیس - در هر صورت این مسئله بمجلس آمده است و شور کلی هم در آن شده است و رأی داده شده است که داخل شور مواد شویم و حالا هم جزء دستور شده است دیگر این مذاکرات گمان نمی کنم فائده داشته باشد .

مشیر الدوله - بنده تأیید میکنم فرمایش آقای آقا شیخ ابراهیم را و این که آقای دکتر علیخان می فرمایند این قانون خوبی نیست بنده عرض میکنم اگر ما بخواهیم در باب اصلاحات عدلیه خودمان اقدامی بکنیم نصف اصلاحات همین نوشتن قانون ثبت اسناد است و اگر چنانچه این قانون در مجلس سابق گذشته بود امروز التزام میدادم که نصف این نزاعها و مرافعه های عدلیه که در ششماه یا یکسال طول میکشد که تمام شود در عرض سه روز یا چهار روز اصلاح شود حالا اگر بخواهیم تمام تفصیلات را عرض کنیم باعث تضییع وقت مجلس است از این گذشته یکی از اصلاحات عمده وزارت عدلیه مسئله مالیه اوست و این ثبت اسناد مبالغی بر مالیه عدلیه میفزاید و این هم بدیهی است که ما نمیتوانیم امروز از مخارج ضروری خودمان بکاهیم و صرف اصلاحات عدلیه کنیم باید از همین محلی پیدا کنیم و صرف اصلاحات او بنماییم و خود این محل هم يك محلی است که مردم با کمال میل و رغبت میدهند برای اینکه این مسئله يك نفع عاجلی برای آنها خواهد داشت که در هر موقع لازم باشد رجوع میکنند و از روی ثبت و نمره نوشته ایشان را تصدیق میکنند و اسباب استحکام سند ایشان خواهد شد عرایض دیگری هم بنده در این باب داشتم ولی چون آنقدر وقت نداریم عرض نمی کنم همینقدر استبدا دارم که هر چه زود تر يك قانونی از مجلس بگذرانند حالا این قانون اگر از ترتیب صحیح نوشته نشده است باید در ضمن شور اول و دویم درست شود بمعینه بنده هم تا اندازه این قانون در هم و بر هم نوشته شده است

حالا دیگر بسته است برای مجلس . آقا شیخ ابراهیم در هر موردی که مخالف هستید و نظریات دارید بفرمائید در ضمن شور و اصلاح خواهد شد .

رئیس - يك قانونی آمده است بمجلس و داخل در شور مواد آن شده ایم .

حالا حضرتعالی يك مطلب کلی میفرمائید و نمیدانم در شور نفرمودید یا اینکه فرموده اید بواسطه اینکه مجلس توجه بآن نکرده بی نتیجه مانده است در هر صورت فعلا موقع این مذاکره گذشته است .

قانونی که شور در کلیات آن شده و برای داخل شدن در شور مواد رای گرفته شده تصویب شده است حالا درباب ماده ۹ - هرکس فرمایشی دارد بفرماید .

دکتر علی خان - بنده عرض نکردم که این قانون بد است یا بدرد نمیخورد و بلکه عرض کردم قوانینی لازم تر از این داریم خوب است آنها را مقدم بداریم و اگر چنانچه بصورت مجلس رجوع فرمائید در همان روزی که در این قانون شور شده این عرض را بهین علتی که گفتم عرض کردم و فرارشد که این مسئله مسکوت عنه بماند .

معاضدالملک - این مذاکره جناب عالی صحیح است آنروز چون کابینه وزراء معلوم نشده بود قرار شد این مسئله مسکوت عنه بماند تا کابینه وزراء معلوم شود و وزیر عدلیه در موقع شور حاضر شود و چنانچه در صورت مشروح مجلس نوشته شده شور کلی در این قانون بعمل آمده و برای داخل شدن در شور مواد اخذ رای و تصویب شده و تا ماده نهم شور شده حالا در ماده نهم باید مذاکره شود .

مشیرالدوله - اینطور که بنده می بینم این موادی که در آن شور شده بعضی اصلاحات لازم دارد و چون در موقع شور آن نبودم در باب ماده ۳ در دو تا لایحه پیشنهاد میکنم که بکمیسیون رجوع شود (دو فقره پیشنهاد نموده بکمیسیون رجوع شد) .

دکتر علیخان - بنده منکر نیستم و عرض نکردم که این قانون مهم نیست بلکه عرض کردم چون مستخدم برای عدلیه خواهند خواست خوبست قوانینی هم که باید در آنجا اجرا شود همان ها بنویسند این عقیده بنده بود که عرض کردم حال که میفرمائید شور کلی در آن شده و برای شور در مواد اخذ رای شده و تصویب شده است بسته برای مجلس است این عرض را که کردم عقیده خود را بیان نمودم [در این موقع شروع بقرائت مواد شده ماده ۹ و ۱۰ پیشنهاد وزیر که مطابق بود با مواد راپورت کمیسیون قرائت و شور اول در آن بعمل آمد ماده ۱۲ پیشنهاد وزیر را کمیسیون زائد دانسته حذف و در عرض ساده قبل پیشنهاد را ماده ۱۱ قرار داده بود در این خصوص مقداری مذاکره شده و معجز کمیسیون در باره حذف آن پاره

توضیحات دادند بعد از آن در هر يك از مواد ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ پیشنهاد وزیر که مطابق بود با مواد ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ راپورت کمیسیون قرائت و مطرح مذاکره شده شور اول در آن بعمل آمد .

رئیس - بقیه شور در این قانون می ماند برای جلسه دیگر جلسه آتیبه فردا خواهد بود و دستور آن از اینقرار است :

راپورت کمیسیون بودجه درباب خالصجات . راپورت کمیسیون فوائد عامه در باب صابون سازی و چرم سازی . راپورت کمیسیون بودجه راجع به آقا شیخ هادی استرآبادی . راپورت کمیسیون مبتكرات راجع بطرح ارباب کبخسرو . راپورت کمیسیون فوائد عامه راجع بطلاشویی کوه زره .

[مجلس غروب آفتاب ختم گردید .]

جلسه ۱۴۹

صورت مشروح روز یکشنبه ۲۷

شهر رمضان ۱۳۲۸

دوساعت و نیم قبل از غروب آفتاب مجلس در تحت ریاست آقای ذکاءالملک تشکیل شد .

صورت مجلس روزشنبه را آقای معاضدالملک قرائت نمود .

رئیس - در باب صورت مجلس ملاحظاتی هست؟
دکتر علیخان - دیروز در صورت مجلس خوانده شد که دستور همان دستور سابق است و بنده در آخر مجلس میخواستم يك چیزی را خاطر نشان آقای رئیس بنمایم که يك جزء از آن دستور مسئله مستخدمین که باید تا بحال گذشته باشد و حالا هم خوب است هر چه زودتر هیئت وزرا را خواست که حاضر شوند و این مطلب تمام شود .

رئیس - در دستور همچو چیزی ذکر نشده است و دستور همان دستور سابق است

دکتر علیخان - در صورت مجلسی که دیروز خوانده شد نوشته شده بود .

محمد هاشم میرزا - دوازده روز قبل از

این جزء دستور شد که يك نفر عوض آقای بهجانی انتخاب شود و تا بحال آن انتخاب بعمل نیامد همینطور که یکی یکی را مرخص میکنیم باید عوض نمایندگان مستعفی را انتخاب کنیم که عده نمایندگان کم نشود .

رئیس - دیگر در صورت مجلس ملاحظاتی هست ؟

(اظهاری نشد رئیس صورت مجلس را امضا نمود)
ارباب کبخسرو - بنده میخواستم عرض کنم حال در بعضی روزنامهجات نسبت بو کلا چیزهایی می نویسند کاری ندارم ولی چون آقای حاجی و کبک - الرها یا بعضی مطالب در روزنامهجات نوشته بودند که راجع بکمیسیون تفتیش مالیه بود لازم می دانم عرض کنم که بنده را از اول که برای عضویت این کمیسیون انتخاب کرده بودند بعد از دو جلسه تفتیش استعفا داده و مکرر هم از مقام ریاست مجلس استعفا شد که استعفا نامه بنده در اینجا خوانده شود تا مجلس بداند نمی دانم بچه ملاحظه بود که

خوانده نشد و حالا محض تیرنه ذمه خودم تا آن کسانی که راپورت داده اند ثابت کنند که را ورتی که داده اند صحیح است یا صحیح نیست عرض می کنم که بنده جزو آن کمیسیون نبودم فقط در وقت در آن کمیسیون حاضر بودم بعد استعفا دادم بقیه اعضاء کمیسیون مزبور مختارند که یا حقیقت و صدق اظهارات خود را مدلل و بیانات مشارالیه را رد نمایند و یا نسبت به آنچه درباره آنها گفته شده است تحمل نمایند .

حاج سعید ابراهیم - بنده در این باب عرضی نداشتم فقط می خواستم عرض کنم آن کمیسیونی که انتخاب شد و بنا شد که بهیارت اخیری ترتیب مجلس را بدهد یعنی دستوری از برای جلسات مجلس بنویسد نتیجه آن چه شد و چه راپورتی در آن خصوص داده اند .

متین السلطنه - عرض میکنم درباب هیئت تفتیشیه خیلی مایل بودم که با حضور خود آقای حاج و کبک الرعا یا مذاکره شود ولی حالا که آقای ارباب مذاکره کردند لازم است چند کلمه عرض کنم که هیئت تفتیشیه بملاحظاتی که در راپورت خودش داد لازم دید که اول بشمیه اعانه رسیدگی نماید این بود که تحقیقاتی در آن باب کرده راپورتی هم داد که باطلاع نمایندگان محترم رسید بعد جوابهایی را هم که آقای حاج و کبک الرعا یا دادند قرار شد با آن راپورت طبع و توزیع شود و يك روزی در مجلس مطرح مذاکره و عقاید نمایندگان در اینخصوص معلوم شود حالا قبل از آنی که آن راپورت بمجلس بیاید آقای حاج و کبک الرعا یا شروع کرده اند در روزنامهجات اعلانات بنمایند و این شایسته نیست و بترتیب و قواعد مجلس بر می خورد چنانچه قبل از این هم علت رسیدگی باینکار هم همین شد که هی صفحات روزنامه را باظهارات خودشان بر می کردند بلکه شایسته این بود که اگر ایشان مراعات قواعد مجلس و نظامنامه داخلی را می کردند هیچ اظهاری در این باب ننمایند تا آن روزیکه آن راپورت بمجلس بیاید و نتیجه معلوم شود و اما درباب هیئت تفتیشیه میخواستم عرض کنم که ترتیبی ندارد و اعضاء آن خیلی کم شده است برای اینکه آقای میرزا اسدالله خان که تشریف برده اند و آقا میرزا داود خان مدتی است ناخوش هستند و آقای ارباب هم از ابتداء که مستعفی شده اند باقی میماند آقای معتمدالتجار و شاهزاده سلیمان میرزا و بنده در اینصورت هم نمی دانم که تکلیف ما چیست همین ۳ نفر باید مشغول باشد یعنی اگر بایست این هیئت مداومت نماید همین سه نفر میتواند رسیدگی کنند یا اینکه اینمطلب باید بماند تا وقتیکه کمیسیونها تشکیل شود و اینهم بکلی عوض شود و هیئت جدیدی معین شود خوب بود این را مجلس مقدس معلوم می نمود که تکلیف ما هم معین باشد .

رئیس - در هر صورت این مسئله که جزء دستور امروز نیست و اگر هم بخواهیم داخل مذاکره آن بشویم نتیجه هم نخواهد داشت باید برای مذاکره این مسئله سکوت دیگری را معین نمود که تکلیف این هیئت هم معین شود (راپورت کمیسیون فوائد عامه را راجع به امتیاز صابون پزی و چرم سازی آقای